

NORGES ENESTE VETERANMAGASIN

VETERAN

UTGIS AV NORGES VETERANFORBUND FOR INTERNASJONALE OPPDRAG // DESEMBER 2025

REDDER UKRAINSKE LIV I en krig der rekordmange mister armer og ben er behovet for rehabiliteringssentre enormt. Superhumans Center i utkanten av Lviv i Ukraina har tatt mål av seg til å bli best i verden på akkurat dette. » 6

Nr. 4-2025
ISSN: 1894-1974

Utgiver: NVIO
Bygning 60, P.B. 1550 Sentrum
0015 Oslo

Redaktør: Hege Kofstad
Tlf: 412 33 448
e-post: hege.kofstad@nvio.no
Neste nummer av Veteran (nr 4-2025)
kommer ut ca 15. mars
Deadline 25. februar.

Forsidebilde:
I april seilte KNM Roald Amundsen fra hjemmehavn på Haakonsværn for siste gang på åtte måneder. Frem til slutten av året skal fregatten være en del av en britisk hangarskipsstyrke ledet av HMS Prince of Wales i operasjon Highmast.
Foto: Forsvaret

Ettertrykk tillatt ved kildeangivelse.
Opplag: 7.500

F Fagpressen

VETERAN arbeider etter redaktørplakaten og er en del av Fagpressen. Fagpressen er en interesseorganisasjon for seriøse fagblader og tidsskrifter i Norge.

Grafisk produksjon og lay out:
Styk.no AS
niels@styk.no
Tlf: +47 90788422

VETERANINSPEKTØREN Forsvarets nye veteraninspektør, Ranie Tomter, bærer med seg både nysgjerrighet, omtanke for andre og ansvarfølelse, men har også opplevd tap og motgang. » 16

FRA TRAUME TIL VEKST Når tjenesten er over, begynner for mange veteraner den virkelige omstillingen – kampen for å finne tilbake til mening, identitet og tilhørighet. » 28

PÅ VAKT I ØST Norge bidrar tungt i en av Europas mest spente sikkerhetssituasjoner siden den kalde krigen. » 34

DAMEWEEKEND 60 kvinnelige veteraner møttes på Forsvarets veteransenter for en helg med sosialt samvær, viktige samtaler og faglig innhold. » 44

PRESIDENTEN

ofauske@yahoo.no

Kjære alle veteraner

Så går også 2025 mot slutten. Året har vært et aktivt år for NVIO, og det har gledet meg å se alle aktivitetene i lokalforeningene i høst i forbindelse med blant annet FN-dagen og Forsvarets minnedag. Det gleder meg også å se alle aktivitetene som det inviteres til nå som det nærmer seg jul. For NVIO på overordnet nivå, var det en stor milepæl at Stortinget i sommer enstemmig vedtok at behovet for en egen veteranlov skal utredes. NVIO har hatt dette på agendaen helt siden 2005, riktig nok med større og mindre synlighet i perioder, men nå er vi der. Jeg har store forventninger til hva dette arbeidet vil kunne føre til når det gjelder anerkjennelse og ivaretagelse av våre veteraner og deres familier.

NVIO er landets desidert største veteranorganisasjon. Med størrelse følger det også forpliktelser, og jeg har flere ganger sagt at vi må være en slags «storebror» i veteranmiljøet og bidra til at alle veteraner – både de som er medlemmer hos NVIO og andre – får den anerkjennelsen og ivaretagelsen de fortjener. Det skal vi fortsette med. Men ikke for enhver pris. I arbeidet med den nevnte veteranloven, er det flere veteranorganisasjoner som har meldt sin interesse for å delta i utvalget. Og det er bra. Men la meg likevel gjøre følgende helt klart:

1. NVIO er Norges desidert største veteranorganisasjon, med medlemmer fra hele landet og fra alle internasjonale operasjoner og oppdrag. Organisasjonen representerer bredden av veteraner, og gir utvalget direkte tilgang til deres erfaringer og behov. NVIO har hatt en egen veteranlov på agendaen siden 2005.
2. NVIO har et robust og stabilt sekretariat, er den mest aktive aktøren på politisk nivå i veteransaker, og har kapasitet og evne til å ta på seg denne oppgaven. NVIO oppfyller alle kriterier for en demokratisk frivillig organisasjon, og det er det ikke alle veteranorganisasjoner som gjør. NVIO har erfaring med høringer, utvalg og politiske prosesser, og kan bidra med dokumentasjon og analyser.
3. NVIO besitter spisskompetanse på veteranpolitikk, inkludert helse, kompensasjon og reintegrering. Gjennom nordiske og europeiske nettverk, som andre veteranorganisasjoner ikke har i samme grad, kan NVIO tilføre

internasjonale perspektiver og sammenlignbare modeller.

4. En veteranlov skal først og fremst ivareta interesser og rettigheter for veteraner og deres familier. NVIO vil sikre at lovutvalget får en reell stemme fra de som berøres, og vil bidra til at loven i praksis blir relevant. Ingen andre veteranorganisasjoner har tilnærmedesvis like stor oppslutning og legitimitet i veteranpopulasjonen som NVIO.

5. Staten har en moralsk forpliktelse til å ta vare på dem som har tjenestegjort for Norge. Ved å inkludere NVIO i lovutvalget, viser man at Staten tar denne forpliktelsen på alvor, og styrker tilliten mellom veteranmiljøet og myndighetene.

Jeg har ikke noe imot at andre veteranorganisasjoner er med på dette arbeidet. Snarere tvert imot. Men når det kommer til representasjon i lovutvalget, så er NVIOs deltakelse i arbeidet helt avgjørende for å sikre legitimitet, kompetanse og brukermedvirkning. Skal bare én veteranorganisasjon være representert, er NVIO den mest naturlige og representative aktøren til å ivareta veteranenes stemme i prosessen.

Jeg gleder meg til å jobbe videre med å utvikle NVIO i 2026, og mest av alt ser jeg fram til å treffe lokalforeningsledere og andre på ledersamling litt ut på nyåret. Ledersamlingen vil være viktig for hele organisasjonen, når vi skal omsette de vedtak som ble fattet på landsmøtet i år, til fremtidig retning og virksomhet for NVIO.

Men først skal vi ta inn over oss at nå nærmer julen seg. De fleste ser fram til litt roligere dager sammen med venner og familie.

Det er dessverre ikke alle som ser like mye fram til julen. La oss se også dem, og det er ikke så mye som skal til. La oss ta den telefonen, eller dra på det besøket, som kan være med på å gjøre julen litt bedre for de som trenger det.

Jeg ønsker dere alle en fredelig og god jul, og et riktig godt nytt år når den tid kommer.

Ole Asbjørn Fauske

Kvinneinspekt

Britt T. B. Brestrup

Tidligere kvinneinspektør i Hæren

Stortinget vedtok i november 1976 at det skulle tilsettes fire kvinneinspektører med major- eller orlogskaptein grad – én kvinne i hver forsvarsgren og én i Heimevernet. Vedtaket kom etter tilrådning fra Forsvarets kvinne- nemnd og Elisabeth Sveri, som allerede var kvinneinspektør i Hæren. Forsvarets kvinne- nemnd ble samtidig nedlagt og erstattet av Forsvarets kvinneråd. Styrken i kvinnerådet var at det besto av representanter fra Norges Lotte- forbund, Kvinners Frivillige Beredskap, Direktoratet for sivilt beredskap, kvinneinspektørene fra forsvarsgrenene og Heime- vernet. Familie- og likestillings- konsulenten i Forsvarsdeparte- mentet deltok som observatør. Samarbeidet med de sivile

kvinneorganisasjonene var viktig. De var opinionspåvirkere, og nærmeste reisende i å bygge forsvarsvilje.

Betydningen av – og deltakelsen i – NATOs kvinnekomité skal heller ikke undervurderes. Der ble kvinnes rolle løftet opp på den internasjonale militær- politiske dagsorden.

Men jeg må være ærlig: Vi kvinner var ikke alltid så gode til å støtte våre egne. Mange av oss ønsket ikke «særbehandling». Vi ville bare gjøre jobben, på linje med alle andre. Da jeg overtok etter oberstløytnant Sveri i 1987, forsto jeg for første gang hvor tungt og tidkrevende arbeidet hennes hadde vært. Vi kvinnene tvilte ikke på oss selv – det gjorde andre bedre, og de gjorde det høyt og tydelig.

Jeg var nok både frekk, utidig og stor i kjeften når motforestil- lingene kom. Men jeg hadde også en erfaring de færreste kunne matche. Jeg var veteran fra UNIFIL i 1979. Jeg var 21 år gammel da jeg opplevde bombekasterangrep, å bli beskytt, å stå klar til strid – død og fordervelse. Det var den tiden da operasjonsteamene opererte pasienter med vest og hjelm, og vi reddet mange – men ikke alle.

Når kollegaer mente at kvinner ikke hørte hjemme i Forsvaret, var mitt spørsmål enkelt: «Har du vært i strid? Har du stått der selv?» Hvis svaret var nei, foreslo jeg at de kunne komme tilbake

Jeg var nok både frekk, utidig og stor i kjeften når motforestillingene kom. Men jeg hadde også en erfaring de færreste kunne matche.

når de hadde fått litt praktisk erfaring.

Gjennom 80- og 90-tallet ble Forsvaret mer komplekst, mer internasjonalt og mer avhengig av bred kompetanse. For meg ble det krystallklart: Uten mangfold ville vi ikke lykkes. Likevel var Forsvaret preget av ensartethet – samme skoler, samme kull, samme tankesett. Det var trygt, men også begrensende.

Jeg er stolt over det vi oppnådde. I 1984 ble Kløvkompaniet nedlagt. I VG sto notisen: Hesten ut – kvinnene inn. Ja, fra samme år var alle stillinger og posisjoner i Forsvaret åpne for kvinner. Senere fulgte sesjon for kvinner. Og til slutt allmenn verneplikt – eller vernerett, som jeg heller vil kalle det. Det handler om rett- ferdighet, men også om forsvars- vilje og forsvarsevne. Kvinnesak i Forsvaret er, og har alltid vært, forsvarssak.

Men vi var ikke i mål. Da kvinneinspektørstillingene ble blant de første som forsvant i nedbemanningen i 1995–96,

tørene

forsvant også viktig institusjons- hukommelse. Vi merker det fortsatt. Beskyttelsesutstyr tilpasset kvinner. Uniformer – også for gravide. Og i spesialstyrkene er det fremdeles få kvinner, selv om alle stillinger formelt er åpne. Hvis operativ erfaring i slike avdelinger blir et krav for videre avansement, kan «bordet fort fange» – og gamle barrierer bestå.

Jeg glemmer heller aldri striden tidlig på 1990-tallet, da søknader fra kvinner til UNIFIL midlertidig ble lagt til side, uten at de kvinnelige søkere fikk kjennskap til at de var «uønsket». Den kampen vant vi. Når jeg leser dokumentasjonen i dag, kan jeg dra på smilebåndet, den gang var det alvor. Da som nå, ber FN aktivt om flere kvinner i operasjoner.

En liten situasjonsbeskrivelse om hvorfor jeg er så glad i mannen min følger; Vi var på busstur med forsvarsattachéene og ledsagere i et land i Baltikum. Jeg var den eneste kvinnelige attachéen, følgelig var min mann eneste hane i kurven blant medfølgende. Da det ble foreslått at attachéene skulle møtes i badstuen ved ankomst til hotellet, var Stefan raskt opp med hånden og inviterte de andre medfølgende fruene til den andre badstuen. Det ble stille – ingen tur i badstuen på noen av oss. Hva skal kvinner akseptere av adferd i dag, de er tross alt soldater? Det er nok enklere å

Den gang da. Fra bakerst til fremst: Britt Brestrup, kvinneinspektør for Hæren, Kristin Lund, kvinneinspektør for Heimevernet, Elisabeth Westeng, kvinneinspektør for Sjøforsvaret og Berit Ovesen, kvinneinspektør for Luftforsvaret. De fire møttes igjen under NVIOs dameweekend i november.

trekke grenser om kvinnen er min kone, partner eller datter.

At krig, konflikt og kriser rammer kjønn ulikt, er ingen synsing. Det er virkelighet. Uten kunnskap om dette mister vi evnen til å beskytte dem som trenger det mest. Det kan i verste fall skape alvorlige demokratiske problemer. Det er dokumentert at militære avdelinger som har

kvinner inngir til mer tillit og mindre seksualisert vold blant ofrene i krigsområdene.

FN har lært – krig og konflikter rammer kvinner og menn forskjellig. Kvinner og menn er forskjellige, og at forskjellen er et fortrinn hva gjelder både krig og konfliktløsninger – 25 år etter Sikkerhetsrådsresolusjonen om kvinner, fred og sikkerhet.

ANGRER INGENTING
– Jeg angrer ikke på at jeg meldte meg frivillig i kampen mot den russiske invasjonsstyrken, sier Dmytro Melnyk.

Super humans

I en krig der rekordmange mister armer og ben er behovet for rehabiliteringssentre enormt. Superhumans Center i utkanten av Lviv i Ukraina har tatt mål av seg til å bli best i verden på akkurat dette.

TEKST OG FOTO: ANDRÉ KJERNSLI

Fysio- og ergoterapeuter er viktige støtte-spillere under rehabiliterings-oppholdet.

TEKST & FOTO ANDRÉ KJERNSLI
Akomme inn døra hos Superhumans Center er på en måte som å komme inn i et parallellsamfunn. De aller fleste rundt meg, også en del ansatte, mangler minst en arm eller et ben, mange har mistet flere lemmer. Alle beveger seg rundt med krykker, på proteser eller i rullestoler. Flertallet er menn mellom 25 og 50 år, nesten alle er soldater.

Ifølge tall fra senteret er 95 prosent av skadene i krigen i Ukraina eksplosjons-skader, hovedsakelig fra miner eller droner. Dette fører ofte til kompliserte og alvorlige skader som det tar lang tid å reparere.

Det er surrealistisk å være i undertall fordi man har to ben og to armer, men det som er enda mer spesielt er stemningen. I det store, lyse fellesområdet rett innenfor resepsjonen spiller et par pasienter, begge med benprotese, bordtennis. Det ruller en vakker naturfilm på den enorme flatskjermen på den ene vegg, og det man hører mest av

er latter og ledig prat. Og det er kø ved kaffeautomaten.

– Jeg meldte meg frivillig allerede ett og et halvt år før fullskalakrigen brøt ut.

Det er Dmytro Melnyk som sier dette i det vi setter oss ned med hver vår kaffekopp.

Han forteller at hans første møte med de russiske invasjonsstyrkene var øst i Ukraina. Der ble han etter en stund lettere skadet i benet, noe som innebar en pause før han returnerte til krigen. Denne gangen til en del av krigen som overrasket store deler av verden, for ikke å si Putin.

KJEMPET I KURSK-REGIONEN

– Etter å ha krigen i Kherson-regionen deltok jeg etter hvert i Kursk-offensiven i august 2024, sier Melnyk.

Dette var første gang siden andre verdenskrig at en fremmed makt okkuperte russisk territorium. På det meste kontrollerte Ukraina 1000 kvadratkilometer av regionen. Dette ble gjort for å ha et ➡

”

I det store, lyse fellesområdet rett innenfor resepsjonen spiller et par pasienter, begge med benprotese, bordtennis. Det ruller en vakker naturfilm på den enorme flatskjermen på den ene veggen, og det man hører mest av er latter og ledig prat. Og det er kø ved kaffeautomaten.

superhumans LVIV

ans
LVIV

– Jeg har blitt tatt godt vare på hele veien, og jeg takker Gud for at dette tross alt gikk så bra som det gjorde. Det går helt greit å leve et godt liv med bare en hånd.

☞ forhandlingskort i bytte mot russisk-okkuperte landområder.

42-åringens oppgave i Kursk-offensiven var å minelegge området for å gjøre det vanskelig for russerne å ta tilbake arealer de ukrainske styrkene hadde vunnet. Russernes svar på dette var massive droneangrep på de ukrainske styrkene.

– Det var på da jeg mistet hånda, 13. oktober 2024, sier han rolig.

Melnyk er opptatt av å rose sine medsoldaters innsats da han ble skadet. Kameratene kastet seg over han og utførte nødvendig førstehjelp med en gang de forsto hva som hadde skjedd. Hånda kunne ikke reddes, men en blødning som kunne endt livet hans ble raskt stoppet.

Etter evakueringen fra fronten, var han de neste ukene innom sykehus i Sumo og Poltava. Deretter gikk ferden til et sykehus i Truskavets (Lviv Oblast), og til slutt Superhumans Center i Lviv. Tiden har gått med til å gjøre små operasjoner og tilpasninger, rehabilitering og tilpassing av protese.

– Jeg hadde hørt så mye bra om Superhumans at jeg søkte meg hit – og ble glad da jeg fikk høre at plassen var min, smiler han.

GLAD HAN KOM TIL SUPERHUMANS

I tillegg til å miste venstre hånd, fikk Melnyk også en hørselsskade. Han har nå fått operert inn et cochleaimplantat bak øret. Dette er en elektronisk enhet som stimulerer hørselsnerven slik at han kan oppfatte lyd.

– Jeg skal etter hvert ha et inngrep på det andre øret også, forteller minesoldaten.

Å bli utsatt for et så alvorlig traume medfører ofte psykiske utfordringer, på toppen av de fysiske skadene. For at vi skal forstå hvordan han opplevde det, tar Melnyk oss med tilbake til den dagen han ble skadd.

Det russiske angrepet kom om natten, det var helt mørkt. En av de mange FPV-dronene (First Person View, også kalt kamikaze-drone) eksploderte like i nærheten. De første sekundene etterpå forsto ikke Melnyk hva som hadde skjedd. ☞

”
- Jeg kjente bare en enorm glede over å være i live, den følelsen har jeg fortsatt.

Svømmehallen er et av de mest populære tilbudene hos Superhumans Center.

☒ – Men da jeg skulle bruke høyrehånda for å rette litt på utstyret mitt, lystret den ikke.

SMILTE DA HAN FORSTO AT DET GIKK BRA

Han husker at første reaksjon etter at han forsto omfanget av skaden var å smile. Det første han tenkte var at dette går bra, nå får han reise hjem til familien sin.

– Jeg kjente bare en enorm glede over å være i live, den følelsen har jeg fortsatt, forklarer han.

Han angrer ikke på noe av det han har gjort, heller ikke at han meldte seg frivillig.

Han understreker at treningen og hjelpen fra fysio- og ergoterapeutene hos Superhumans har vært krevende, og noen

ganger har han lurt på hvorfor han plutselig ble satt til å leke med barneleker. Men Melnyk forstår nå at dette har båret frukter. Koordinasjonen i venstrearmen begynner å bli skikkelig bra, så han får igjen for strevet.

–Jeg har blitt tatt godt vare på hele veien, og jeg takker Gud for at dette tross alt gikk så bra som det gjorde. Det går helt greit å leve et godt liv med bare en hånd, avslutter han.

Melnyk er blant dem som tilsynelatende ikke har fått en mental knekk. Sånn er det selvfølgelig ikke for alle som blir skadd i krig.

VIKTIG Å SNAKKE

Enten du trenger det eller ikke, er du pasient hos Supermans Center kommer du

ikke unna en prat med en av de to sosialarbeiderne i senterets psykologiteam.

En av disse heter Elvina Obidniak. Hun er utdannet innen sosialt arbeid ved Ukrainian Catholic University. Der fikk hun høre om sykehuset som ble bygget rett etter at den russiske fullskalainvasjonen startet i februar 2022.

– Jeg var så heldig å få praksisplass på Superhumans Center under utdannelsen, og da tilbudet om fast jobb etter hvert dukket opp, var det ikke vanskelig å takke ja, forteller hun da vi tar en prat på kontoret hennes.

Den halvtimen vi prater sammen er døra lukket, ellers står den som oftest åpen. Det skal ikke være noen terskel å be om en prat

med Obidniak, men for noen av pasientene sitter det langt inne. Mest sannsynlig handler dette om en machoholdning de tilegner seg i militæret. Det kan være en av årsakene til at de holder tankene for seg selv.

– Vi vet at soldatene snakker sammen om det som plager dem. Ofte får de beskjed av sine soldatkamerater om å «snakke med jentene», da dukker de opp på kontoret når vi minst aner det, forklarer hun.

STORE GUTTER GRÅTER IKKE

Den nyutdannede sosialarbeideren forteller at pasientene uansett ikke kommer unna en samtale i forbindelse med at de skal skrives ut.

– Dagen før de reiser snakker vi sammen. Hovedsakelig for at vi skal forsikre oss om [»](#)

Fysio- og ergoterapeuter er viktige støttespillere under rehabiliteringsoppholdet.

”

Det hender at tidligere patienter
ringer bare for å fortelle at de har det bra.
Da blir jeg ekstra glad.

☒☒ hvor ferden går, og for å trygge pasientene på at de kan ta kontakt igjen dersom det er behov.

Obidniak forteller at Superhumans har et nettverk av kontaktpersoner spredd utover det store landet. Dette er ofte veteraner, eller familiemedlemmer av veteraner som fungerer som et lavterskeltilbud for tidligere pasienter. Dette kan være alt fra enkle spørsmål, til hjelp med å fylle ut et skjema som myndighetene trenger.

– Det hender at tidligere pasienter ringer bare for å fortelle at de har det bra. Da blir jeg ekstra glad, sier hun.

Hun fortsetter;

– Ser du den planten der, sier hun og peker på en liten potteplante på kontorpulten. Den fikk jeg fra en tidligere soldat som ville si takk for hjelpen.

Gaven kom kanskje fordi Superhumans Center er verdens beste rehabiliteringssenter for krigsskadde. ●

Fakta

Superhumans Center er et moderne, nasjonalt rehabiliteringssenter i Ukraina som ble etablert i Lviv etter krigsutbruddet i 2022. Senere har de åpnet avdelinger i Dnipro og Odessa. Senteret tilbyr gratis medisinske tjenester til soldater og sivile som har blitt skadet som følge av krigen.

Hovedområder og tjenester:

- Proteser: Tilpasning og produksjon av avanserte proteser, inkludert bioniske og 3D-printede modeller for både armer og ben.
- Rekonstruktiv kirurgi: Ansikts- og lemrekonstruksjon for pasienter med alvorlige skader.
- Rehabilitering: Fysisk og psykisk rehabilitering for å hjelpe pasienter tilbake til et aktivt liv.
- Psykologisk støtte: Terapi og mentalt helsearbeid for å håndtere traumer.
- Hørselsrestaurering: Behandling av pasienter med hørselstap etter eksplosjoner eller skader.
- 400 ansatte
- 150 pasienter
- 1 500+ proteser produsert og installert
- 1 200+ operasjoner utført
- 85 høreapparater levert
- Utenlandske ambassadører: Richard Branson, Sting, Bear Grylls.

I den 700 kvadratmeter store treningssalen legges det ned knallhardt arbeid hver dag.

Veteraninspektøren

Fra blokka på Linderud hvor hun vokste opp til noen av verdens mest krevende konfliktområder har Forsvarets nye veteraninspektør, Ranie Tomter, båret med seg både nysgjerrighet, omtanke for andre og ansvarsfølelse. Gjennom snart fire tiår i Forsvaret har hun vært vitne til både samhold og tap. Fellesskapet, plikten og øyeblikk som aldri slutter å henge ved er noe av det hun tar med seg inn i den nye stillingen.

Ranie Tomter trives best når hun jobber med folk med forskjellig bakgrunn, kjønn og alder – forskjellige typer folk. I Forsvaret har hun ofte vært i mindretall. –Å være eneste kvinne i en gruppe er ikke egentlig noe jeg trives så godt med, sier hun.

–Det er kanskje et paradoks, men det å være i mindretall i en læringssituasjon, som på Forsvarets skoler, er ikke noe som har fremmet min læring. Guttene har sine historier, og særlig i et prestasjonsmiljø som det Forsvaret er, kan jeg trekke meg litt tilbake.

Hun innrømmer at det kanskje høres rart ut i og med at hun har jobbet i Forsvaret siden 1985. Bak seg har hun mer enn ti års internasjonal tjeneste, blant annet i Libanon, Bosnia, Irak og Afghanistan.

–Men nettopp fordi jeg setter pris på mangfoldet tiltalte jobben som Forsvarets veteraninspektør meg også. Det er mange forskjellige folk som jobber i veteran-tjenesten. Det er mangfold både når det

kommer til yrkesbakgrunn, alder og kjønns sammensetning. Jeg setter også pris på samarbeidet ut mot det sivile samfunn – at ikke alt er rettet innover mot Forsvaret, sier hun.

Ranie vokste opp i 8. etasje i «gullblokka», den med den beste utsikten, på Linderud i Oslo. Hun trives best med å se fremover, men har med tiden erkjent at det er fortiden som har formet henne til den hun er. Da må hun nødvendigvis også spole bakover.

Allerede før hun ble født skjedde det noe som skulle påvirke mye av livet hennes. Faren fant seg en ny dame og flyttet ut fra kjernefamilien, som snart skulle bestå av to jenter og moren. Den eldste søsteren tok faren med seg da han flyttet. De to delene av den opprinnelige familien skulle ikke ha kontakt, men de tre søstrene var sammen i sommerferiene og var flinke til å skrive brev til hverandre.

–Jeg har siden jeg ble født stått i, og taklet, livets opp- og nedturer, sier hun. ➡

- 8. mars, på Den internasjonale kvinnedagen kom bataljonssjefen ens ærend ut til Kaukaba. Han sa ikke noe spesielt, men jeg tror ikke det var tilfeldig at han valgte den dagen for å komme og se om det gikk greit for seg.

■ Det å selv måtte lære å mestre oppgaver som en far vanligvis ville tatt, ga henne tidlig en trygghet på egne ferdigheter, som å smøre egne ski og lappe punkterte sykkelslanger.

Det første møtet med Forsvaret hadde hun i arbeidsuka i åttende klasse. I en uke var hun på Lahaugmoen og fulgte befalskolen. Hun ble påkledd uniform, var med på oppstillinger og fulgte alle rutiner. –Jeg hadde allerede en tanke om at Forsvaret kanskje var noe for meg, og jeg ble ikke mindre interessert etter den uka.

Hun begynte på Befalsskolen for Hærens samband, før hun begynte på Krigsskolen på Gimlemoen. Deretter fulgte tre år i Sambandsavdelingen i Troms landforsvar/6. divisjon på Heggelia.

FØRSTE TUR UT

Høsten 1992 reiste hun til Libanon, som nestkommanderende i sambandstroppen i NORBATT.

–Jeg vet ikke om jeg tenkte så mye gjennom hvorvidt jeg skulle søke meg ut eller ikke. Jeg kjente andre som hadde gjort det, og det virket nok litt spennende. Jeg tenkte ikke at det var spesielt risikofyllt, eller karrierefremmende for den saks skyld, sier hun.

På den tiden kunne kvinner være ute i geværkompaniene, men jobbet først og fremst med samband, sanitet eller som

trops- og kompaniassistent. Kvinner sto ikke på kontrollposter eller gikk patrulje. Helt til det ble startet et prosjekt for å se om det ville fungere å ha kvinner stående i kontrollposter.

–Jeg var en av de som fikk tilbud om det, og tenkte at det var fint med litt forandring. I begynnelsen av mars 1993 sto jeg derfor ute i grenseområdet ved Kaukaba 4-26, både på kontrollpost og på patrulje. 8. mars, på Den internasjonale kvinnedagen kom bataljonssjefen ens ærend ut til Kaukaba. Han sa ikke noe spesielt, men jeg tror ikke det var tilfeldig at han valgte den dagen for å komme og se om det gikk greit for seg. Og det gjorde det. Jeg hadde ingen ubehagelige opplevelser, sier Ranie.

Sommeren 1993 skulle derimot bli ganske heftig i Libanon. Israelerne hadde intens artilleribeskytning i området utenfor NORBATT AO. –De skjøt ikke spesifikt mot oss, men det fikk konsekvenser blant annet gjennom sikkerhetsrestriksjoner, sier hun.

Mens hun var ute sendte Ranie jevnlig brev hjem til moren, både fra Libanon og i senere oppdrag. De avslører en ung soldat som hadde et godt helhetsbilde og interesse for både den politiske og militære situasjonen.

Vårparten 1994 søkte hun seg ut igjen. Denne gangen som vakthavende offiser ved den norske logistikkbataljonen (NORLOGBN) i UNPROFOR i Bosnia-Hercegovina, og senere som adjutant til sektorsjefen i sektor nord-øst, på Tuzla Air Base.

Oppgaven var å holde kontroll på det som var av bevegelser inn og ut, logistikkolonner i hele Bosnia. Akkurat da kunne man bare kjøre sørover på grunn av konfrontasjonslinjene. På grunn av de ruskete veiene, ble det kjørt mye med Scaniaer, som var etterpansrede. Det betød at de inne i bilene egentlig ikke kunne se så mye ut.

23. januar 1995 omkom Bjørn Anders Hansen i en trafikkulykke på vei hjem til ■

FORSVARETS
VETERANTJENESTE

UNIFIL/NORBATT Samandstroppen, 1993, NK/SBTR – løytnant. Ranie på første rad, nummer fire til venstre.

🇳🇴 Norge. Ranie jobbet tett sammen med den vakthavende offiseren. Bjørn Anders var den andre norske soldaten som mistet livet i på bosniske veier på kort tid.

Det skulle bli mange sterke inntrykk fra tiden i UNPROFOR. Noe av det hun husker best er besøkene hos fylkesmannen i Tuzla. –Etter Srebrenica-massakren var det spesielt for meg som ung å oppleve at de ikke nødvendigvis var så interessert i å ta vare på kvinner og barn som hadde blitt fordrevet fra Srebrenica. Det gjorde et skjærende inntrykk, sier hun.

–Jeg opplevde i denne perioden at jeg fikk mye ansvar, ikke minst som adjutant til sektorsjefen. Det var ikke gitt at han ville ha en kvinnelig adjutant. Egentlig ville de ha meg hjem fra Bosnia og tilbake til Jørstadmoen, men jeg ville gjerne være lenger i Bosnia. Jeg ringte til oberst Hagrup Haukland, som var bataljonssjef i min første kontingent i Libanon, og sa «vil du ha meg som adjutant?». Svaret var at «å dæven, da må æ ringe han Olav Øyen i Hærstaben, for æ har sagt at æ skal ikkje ha en kvinnelig adjutant.» Men det ble sånn, sier Ranie.

SÆROPPGAVE OM DØDEN

I 1995 tilspisset situasjonen i Bosnia seg ytterligere. De norske styrkene opplevde blant annet beskytning mot Tuzla Air Base.

–Atle Thonstad, som jeg jobbet tett sammen med, ble drept bare seks dager før jeg reiste hjem.

Thonstad mistet livet i et serbisk artilleriangrep mot Tuzla Air Base. Beskytningen var et hevnangrep. Den serbiske hærledelsen mente FN og NATO var delaktige i våpen-

smugling til bosniamuslimene – i strid med FNs våpenembargo. Thonstad hadde aldri noen sjanse til å overleve da bilen hans ble truffet av en artillerigranat.

Et langt liv i Forsvaret i inn- og utland har ført Ranie ansikt til ansikt med død flere ganger enn de fleste. Men så har hun heller aldri vært redd for å snakke om og reflektere rundt døden. Da Ranie skulle skrive særøppgave på skolen valgte hun nettopp det som tema. I innholdsfortegnelsen finner man kapitler som «Et liv etter døden – absolutt intet?», «Angst for døden» og «Akseptering av døden – bevisstgjøring av livet».

Forskning har vist at vi mennesker gjerne forstår identiteten vår på to ulike måter: enten som «continuers», de som opplever seg selv som den samme personen gjennom hele livet, og «dividers», som ser tidligere versjoner av seg selv som nesten helt andre mennesker, nærmest løsrevet fra dem selv. Ranie tilhører continuerne. Hun kjenner seg fortsatt igjen i kommentarene fra lærerne, i seigheten 10 år gamle Ranie viste i skisporet og i omtanken og nysgjerrigheten på menneskene rundt seg, som hun alltid har hatt.

–Jeg er veldig godt fornøyd med å være Ranie. Det er ikke så mange av meg på dusinet, og grad og etternavn klarer jeg meg fint uten. R-A-N-I og så en stum E. Så enkelt, men for noen veldig vanskelig. Da jeg var liten syns jeg det var plagsomt med folk som måtte spørre minst to ganger om navnet mitt. I voksen alder har det også vært kilde til noen gode historier, som da en bestefar ved uteksaminering av Ving 74 kom bort til meg og sa: «Vet du hvor mange som heter Ranie her i landet?». «Det er vel en 5–6 stykker,» svarte jeg. «Det er i hvert fall deg og min søster. Min far ville gjerne ha en sønn og han skulle hete Einar, så da ble det Ranie (Einar baklengs red.anm.)».

Et annet eksempel er den pakistanske obersten og stabssjefen hun jobbet sammen med i Bosnia, som spurte den unge løytnanten om det var greit at han bare kalte henne for Ranie.

–«Yes, of course sir,» svarte jeg. Da fortalte han at Ranie betydde dronning, og møtte meg alltid med respekt. Jeg håper at når folk hører snakk om Ranie så gir det assosiasjoner til ei dame som er litt annerledes. «The crazy Norwegian woman», Pani Majora eller Frau Tomter som sykler når det er 30–40 pluss eller går på ski i minus 35.

Vel hjemme fra Bosnia begynte hun i stillingen som prosjektoffiser ved Våpenskolen for Hærens samband. Deretter tjenestegjorde Ranie som kaptein i Hærstaben, blant annet som adjutant for Generalinspektøren for Hæren (GIH) i 1998–1999. Etter tjeneste som stabsoffiser ved NATOs HQ North/Forsvarskommando

Medaljeopparade,
NTM-I, mai 2005.

Sammen med oberstløyntant Siri Skare (til venstre) i Faryab, julaften 2010. Siri ble drept på jobb i Afghanistan 1. april 2011.

☞ Sør-Norge, ble hun beordret som stabsoffiser ved Etterretningstjenesten før nye oppdrag i utlandet ventet.

I 2004–2007 tjenestegjorde hun som stabsoffiser ved NATOs Joint Force Training Centre i Bydgoszcz, Polen. Her hadde hun blant annet ansvar for å utvikle, planlegge og gjennomføre fellestrening og øvelser på taktisk nivå for NATO og partnerland. Senteret hadde da en sentral rolle i å gjøre styrker klare for internasjonale operasjoner, som i Afghanistan og Irak, og styrke evnen til samarbeid mellom ulike nasjoners styrker. Stabsoffiserene arbeidet med å tilpasse og forbedre treningene etter NATO-standarder og bidro til å utvikle nye metoder for hvordan flere land kan operere effektivt sammen i internasjonale oppdrag. I 2005 var Ranie i Irak for å bidra til arbeidet på bakken.

Tilbake i Norge i 2007 ble hun sjef for kadettavdelingen ved Krigsskolen. I 2008

satte hun seg selv også på skolebenken på Forsvarets stabsskole, som i 2010 skulle resultere i en master i militære studier.

Ikke lenge etterpå dro hun ut igjen. Norske styrker hadde allerede vært til stede i Afghanistan siden 2001, da spesialstyrker og mineryddere ble deployert etter terrorangrepene i USA. Da Ranie kom ned var det rundt 500 norske soldater i landet, hovedsakelig stasjonert i Faryab-provinsen som del av Provincial Reconstruction Team (PRT) Meymaneh.

–Det var en ganske barsk periode i Afghanistan, sier hun. Et par måneder før hun kom ned mistet fire norske spesialsoldater livet da kjøretøyet deres traff en veibombe.

Ranie var militærassistent for en norsk stabssjef i regionkommando nord i Mazar-e-Sharif til midten av mars 2011. To uker etter hun kom hjem, kom meldingene om at noe

hadde skjedd i Mazar-e-Sharif. Ryktene gikk om at en norsk kvinne var drept i opptøyer. Ranies tanker gikk raskt til kollegaen og venninnen Siri Skare. Bekreftelsen kom snart på at det var oberstløytnant Siri Skare som ble drept da en mobb angrep FN-hovedkvarteret i byen.

–Det var tungt på flere måter. Vi var gode venner, så jeg sørget over tapet av en venn. Samtidig tenkte jeg mye på at det like gjerne kunne vært meg. Det var tungt på en annen måte, sier Ranie. Men livet går videre.

–Selv om jeg har hatt et par lange u-daler i livet har jeg selv i perioder som er preget av motstand klart å få noe positivt ut av det. Jeg er utholdenhetsutøver i bunn, så jeg er jo ikke den som gir meg så lett, sier hun.

SKOLESJEFEN

Ranie begynte i en ny stilling i utlendighet sommeren 2011. Denne gangen i stillingen som stabsoffiser for operasjoner ved NATOs hurtige reaksjonsstyrke, tilknyttet 1. Tysk/nederlandske korps i Münster, Tyskland.

–Jeg jobbet på operasjonssiden og hadde ansvaret for planlegging og trening av korpsets innledende kommandoplass, forteller hun. Hun var også prosjektoffiser for forberedelser og klargjøring til at korpset var beredskapsklar til NATOs hurtige reaksjonsstyrke.

I 2015 dro hun tilbake til Norge, og jobben som hovedlærer i militære fellesoperasjoner ved Forsvarets stabsskole. Tre år senere tiltrådte hun som skolesjef ved Cyberingeniørskolen.

–Det har vært givende å følge kadettene personlige utvikling fra intervjuer på Forsvarets opptak og seleksjon (FOS) til fremføring av bacheloroppgavene. Jeg har hatt mye moro og nok av utfordringer i årene som skolesjef, men det har også vært sju år hvor jeg dessverre har måttet ha spesiell oppmerksomhet rundt selvmord, død og forsoning.

Allerede første arbeidsdag på Cyberskolen på Jørstadmoen i 2018, ble hun oppringt av

–Jeg fikk god hjelp av presten på Jørstadmoen, pårørendekontakten til familien og kullbefelet, for å prøve å forstå noe som var vanskelig å fatte.

en journalist fra A-magasinet. Hun ville snakke med noen kullkamerater av kadetten Kristen, som hadde tatt livet sitt på kaserna året før. Ranie hadde ikke vært borti hendelsen, men begynte å nøste i hva som hadde skjedd med Kristen.

–Det var viktig for meg å forstå hvordan dette hadde preget enkeltpersoner og kullet som helhet. Dette har jeg også tatt med meg videre, nettopp fordi dette kullet har vist seg å ha et helt unikt samhold. Jeg fikk god hjelp av presten på Jørstadmoen, pårørendekontakten til familien og kullbefelet, for å prøve å forstå noe som var vanskelig å fatte. I etterkant ser jeg at den oppmerksomheten og de spørsmålene jeg stilte meg da, var med på å ruste meg på det som kom senere, sier hun.

Fire år etter skjedde det på nytt. Kadetten Trygve valgte å ta livet sitt.

Ranie ble oppringt av sikkerhetsbefelet på Jørstadmoen 20 minutter før skolestart 3. pinsedag. En person var funnet død på kaserna. Fem minutter senere kom bekreftelsen på at det var Trygve.

–Det viktigste var å få varslet kadettene i alle kull, samt de ansatte, om at det hadde skjedd en tragisk hendelse. Kullsjefene tok hånd om sine kull. Jeg ringte stabssjefen på Forsvarets høgskole. Sykepleier og lege var raskt på plass for å støtte meg som sjef, NK og sjefssersjant lokalt. I tillegg kom prest og psykolog fra stressmestringsteamet i FSAN.

I utgangspunktet er det politiets jobb å varsle pårørende om dødsbudskap, men Ranie følte det var mest riktig at hun selv varslet foreldrene sammen med presten.

–Det var mye som surret i hodet mitt underveis på den kjøreturen, sier hun.

Da de kom frem var begge foreldrene

- Nye oppdrag skaper nye veteraner. Samtidig må vi bevare det som har vært, og vi skal ta vare på historiene. Vi må bygge broer mellom nye og tidligere internasjonale oppdrag.

☒ hjemme, mens Trygves to brødre på 8 og 14 fortsatt var på skolen.

-Presten meddelte den vonde beskjednen, og vi møtte foreldrenes reaksjoner i sjokket. Det handler om å være medmenneske og samtidig svare ærlig på alle spørsmålene foreldrene hadde om Trygve. Da jeg kom tilbake på Jørstadmoen var det en lettelse å gå rett i armene på psykologen og den andre presten. De hadde brukt de siste timene sammen med kullet til Trygve, nå tok de seg tid til å lytte til meg. I etterkant kan jeg ikke få takket meg selv nok for at jeg sto i det og ikke vek unna den dagen.

De siste fem årene har hun deltatt på Forsvarets minnedag for blant annet å hedre Trygve og Siris minne. I år var hun også sammen med en annen familie som i sommer ble rammet av selvmord.

På ettermiddagen 18. august ble Ranie kontaktet av vakthavende offiser på Nasjonalt landoperativt senter. Tvillingbroren til en av kadettene på Cyberingjørskolen var funnet død på befalshybelen på Porsangmoen.

-Jeg forsto hvem det gjaldt med det samme, for jeg hadde sett disse to stolte tvillingbrødrene sammen ved et par anledninger. Som skolesjef for tvillingbroren måtte jeg sørge for at han ble godt ivaretatt. Dødsbudskapet ble overbrakt av presten og kullsjefen, som også fulgte han hjem til Asker.

Selvmord hadde hengt ved skolesjefen fra den dagen hun gikk inn døra til den dagen hun gikk ut.

-Fellesnevneren for disse tre unge mennene, er at de kjempet en kamp vi rundt dem ikke visste noe om. Min viktigste lærdom og erfaring for å komme seg gjennom slike hendelser er å være åpen og dele erfaringer og opplevelser. Du vet aldri hvem som kjenner hvem og hvordan informasjonen flyter. Vær redelig og tørr å være direkte, vis sårbarhet, be om hjelp og ta imot hjelp.

I fjor deltok Ranie for første gang på NVIOs Dameweekend på Bæreia. Der møtte hun igjen flere av kvinnene hun tjenestegjorde i Libanon med. -Vi har noen opplevelser sammen og noen bånd som er vanskelig å beskrive, og som gjør det sterkt å møtes igjen, sier hun.

I notatboken fra denne helgen har hun også skrevet noe annet: «Sjef veteran-tjenesten – når blir den ledig?». I år var hun tilbake på Dameweekend nettopp som ny veteraninspektør og sjef veteran-tjenesten.

-Jeg er nå i voksenopplæring, og det regner jeg med at jeg kommer til å være hele tiden, sier hun. -Heldigvis har jeg et godt team rundt meg i Forsvarets veteran-tjeneste. Jeg liker utfordringer, og det fortsetter jeg å få, og jeg tar det imot, sier hun.

Ranie har noen verdier og tanker om lederskap som alltid følger henne, uavhengig av stilling.

-I Forsvaret og livet ellers er jeg, og vi, aldri alene og det er avgjørende for meg å søke støtte og be om hjelp fra de gode menneskene rundt meg. Spesielt når jeg er ny i en jobb eller står overfor en ny situasjon, er det å lytte og være til stede vesentlig for å gi meg nødvendig oversikt og trygghet.

-Så mitt behov vil ofte være annerledes enn dem jeg leder, så da gjelder det å finne balansen og velge ulike arenaer. Det å være til stede og være nysgjerrig og engasjert, er min måte å vise omsorg og respekt, ta

ansvar og vise at jeg bryr meg.

Selv om Ranie fortsatt er relativt ny i veteraninspektørjobben har hun gjort seg noen tanker om hva som blir viktig fremover.

–Nye oppdrag skaper nye veteraner. Samtidig må vi bevare det som har vært, og vi skal ta vare på historiene. Vi må bygge broer mellom nye og tidligere internasjonale oppdrag. Det kan ikke være sånn at det skal være de og vi – at vi innenfor veteranfeltet er opptatt av ulike leire. Vi må bry oss om hverandre og trekke veksler på hverandres erfaringer. Da handler det ikke om alder eller om du var her eller der. Uansett om du er koreaveteran på 93 eller kommer rett fra førstegangstjenesten og har bidratt i NATOs stående maritime styrker, er du like viktig. Alle har noe å bidra med inn i det totale bildet. Jeg mener veteranarbeid må bli en mer naturlig og integrert del av alt vi gjør i Forsvaret, og ikke noe som er litt sånn på siden. Vi må gjøre oss mer aktuelle og dagsaktuelle både i og utenfor Forsvaret, sier hun.

Hun understreker at samarbeidet med veteranorganisasjonene er en viktig brikke i veteranarbeid også fremover.

–Det å være Forsvarets veteraninspektør er et praktisk arbeid, og et omfattende lagarbeid, der jeg bare er en dråpe, avslutter hun. ●

KNM Roald Amundsen har vært integrert i den britiske hangarskipsstyrken UK Carrier Strike Group 25 siden april. Fregatten har deltatt i operasjoner gjennom flere regioner og har seilt fra Middelhavet, via Indiahavet og Indo-Stillehavet, og tilbake mot Nord-Atlanteren. På bildet seiler de gjennom Rødehavet på vei til Suez-kanalen. Foto: Forsvaret

Fra traume til vekst

Når tjenesten er over, begynner for mange veteraner den virkelige omstillingen – kampen for å finne tilbake til mening, identitet og tilhørighet. I sin masterstudie undersøker Helene Kalsnes hvordan likepersonsstøtte mellom veteraner kan være nøkkelen ikke bare til bedring, men til posttraumatisk vekst: en prosess der belastende erfaringer blir til ny innsikt, styrke og livsretning.

Etter måneder eller år i et tett militært fellesskap vender veteranene hjem til et samfunn som sjelden forstår hva de har vært en del av. Fellesskapet forsvinner, men lojaliteten og minnene blir igjen, sier Kalnes.

I mediene fremstilles veteraner ofte som preget av senskader og PTSD, men nyere forskning viser et mer nyansert bilde. Mange

beskriver tjenesten som en av livets mest meningsfulle perioder og opplever personlig vekst, nye perspektiver og sterkere relasjoner i etterkant. Denne prosessen kan forstås gjennom begrepet posttraumatisk vekst, en positivt psykologisk utvikling der mennesker ikke bare kommer seg gjennom belastninger, men finner ny mening og styrke som følge av dem.

–Likevel vet vi mindre om hvordan slik vekst faktisk oppstår, og hvilken rolle sosial støtte spiller, særlig den uformelle støtten mellom veteraner som deler erfaringer. I min masterstudie undersøkte jeg derfor hvordan norske veteraner selv opplever likepersonsstøtte som en ressurs i prosessen mot posttraumatisk vekst, sier Kalsnes.

Gjennom kvalitative intervjuer med fem veteraner med erfaring fra internasjonale

operasjoner identifiserte hun tre hovedtemaer: overgangen til sivil liv som en sårbar og identitetsmessig krevende fase, veteranfellesskapet som en kilde til trygghet og ny tilhørighet og posttraumatisk vekst som mulig utfall.

UTFORDRENDE HJEMKOMST

Veteranene Kalsnes snakket med beskrev overgangen til sivil liv som en periode preget av tomhet og usikkerhet. Under tjenesten var hverdagen strukturert av klare rammer, mål og fellesskap. Hjemme oppleves tilværelsen plutselig løsrevet fra denne strukturen. Flere fortalte at de «sto mellom to verdener»: den militære, som hadde gitt dem identitet og mening, og den sivile, som verken forstod eller gjenkjente deres erfaringer.

–Denne fasen kan forstås som et identitetsmessig mellomrom, en situasjon der tidligere roller er avsluttet, mens nye ikke er etablert. I overgangsteori kan slike brudd i situasjon, selv og støtte svekke individets opplevelse av sammenheng og kontroll, sier Kalsnes. Veteranene beskrev et tap av retning: verdier som lojalitet, ansvar og plikt som tidligere var høyt verdsatt i militæret, mistet sin gjenkjennelse i sivilsamfunnet.

Møtet med hjelpeapparatet forsterket ofte følelsen av avstand. Flere beskrev «forklaringsøkter» der de måtte legitimere sitt behov for støtte. Opplevelsen av å måtte bevise sin sårbarhet skapte mistillit, og mange følte seg glemt. –Dette kan forstås som en form for sosial underkjennelse; et brudd mellom individets selvforståelse og samfunnets bekreftelse, forklarer Kalsnes.

Taushet ble for mange en strategi for å beskytte seg. Når forståelse uteble, ble stillheten et skjold mot skuffelse som over tid utviklet seg til isolasjon og ensomhet. Skam ble et gjennomgående tema der

idealet om robusthet og kontroll kolliderte med opplevelsen av sårbarhet, og behov for hjelp ble tolket som svakhet. Flere fortalte at de skjulte ubehaget bak humor eller avledning, en strategi som kan forstås som informasjonskontroll for å bevare verdigheten i møte med omgivelsene.

Denne overgangen utfordret både selvbilde og sosial rolle. –Opplevelsen av sammenheng svekkes når tilværelsen oppleves som uforståelig, uhåndterbar og meningsløs. Fraværet av struktur og sosial støtte gjorde det vanskelig å etablere et nytt ståsted. Nettopp i dette tomrommet vokste behovet frem for et fellesskap som kunne gi språk, forståelse og mening. ➡

Helene Kalsnes.
Foto: Privat

«» først fant i møtet med andre veteraner, sier Kalsnes.

VETERANFELLESKAPET SOM FUNDAMENT FOR TRYGGHET OG TILHØRIGHET

Alle Kalsnes' informanter beskrev møtet med veteranfelleskapet som et vendepunkt. Etter perioder preget av stillhet og skam opplevde de endelig et rom der de kunne være seg selv uten å forklare seg. Det å være veteran var nok, de bar en identitet som ga umiddelbar tilhørighet og trygghet.

Felleskapet fungerte som et sosialt stabiliseringspunkt i en fase preget av usikkerhet. I samvær med andre som delte fellers språk, verdier og erfaringer, oppstod

det en følelse av gjenkjennelse og lettelse. Flere beskrev at de for første gang kunne «senke skuldrene». Den gjensidige forståelsen skapte et rom for relasjonell trygghet og et miljø der man kunne være både sterk og sårbar uten frykt for å bli dømt.

I fellesskapet ble verdier fra tjenestetiden, som lojalitet og ansvar, gitt ny mening. De ble ikke lenger uttrykk for militær plikt, men for menneskelig omsorg. – Dette ga struktur og formål i hverdagen, og mange beskrev at de «fant seg selv igjen» gjennom fellesskapet, sier hun.

Gjennom deling og speiling utviklet det seg en kollektiv læring der erfaringene ble normalisert. «Åpenhet fører til åpenhet,» som en veteran uttrykte det. Når én våget å dele, fulgte andre etter. Denne prosessen reduserte følelsen av skam og styrket opplevelsen av tilhørighet.

I teoretisk lys kan dette forstås som relasjonell anerkjennelse, erfaringen av å bli sett og verdsatt som likeverdig. – Samtidig peker flere på en dobbelthet der den sterke «andre først»-mentaliteten, en videreføring av militærkulturen, også kunne bli en byrde. For noen ble det å alltid stille opp for andre en ny måte å bevise styrke på, noe som kunne hindre egen sårbarhet, sier Kalsnes.

Felleskapet rommet med andre ord både styrke og risiko. Reell gjensidighet forutsatte at det var plass til både å gi og motta hjelp. Når dette balansepunktet oppnås, fungerer fellesskapet som mer enn støtte, det blir en arena for emosjonell læring og sosial modenhet.

De små handlingene som en melding, en kopp kaffe, et besøk, fikk stor betydning. – De symboliserte det veteranene selv kalte «å bli sett som menneske, ikke pasient». Fellesskapet ble et lavterskel sikkerhetsnett og en arena for gjenoppbygging av tillit.

POSTTRAUMATISK VEKST SOM MULIG UTFALL

Når trygghet og tilhørighet fikk virke over tid, beskrev veteranene en gradvis utvikling som gikk utover bedring, mot reell vekst. – Det handlet ikke om å «bli frisk», men om å finne en ny måte å leve med erfaringene på, sier hun.

Mange opplevde at møtet med likepersonsstøtten ga en ny form for indre ro. Å bli forstått reduserte frykten for egne reaksjoner og ga en følelse av kontroll. – Flere fortalte at de «agerte mer enn de reagerte» og fikk større trygghet i seg selv. Gjennom deling og anerkjennelse oppstod en ny fortelling om hvem de var, og hva de hadde mestret. Å kunne støtte andre ble en bekreftelse på egen verdi, det vonde fikk en ny funksjon og mening, sier Kalsnes.

Flere beskrev også endringer i hvordan de så på livet. Etter hvert som tryggheten økte, oppstod et nytt fokus på det nære og hverdagslige som natur, stillhet og familie. Livet ble levd med større bevissthet. –Denne verdiforskyvningen representerte en modenhet snarere enn optimisme, en evne til å akseptere livets uforutsigbarhet. Erfaringene fra tjenesten, tidligere båret

som byrder og utfordringer, ble integrert som verdier som ga retning. Mange brukte erfaringene i frivillig arbeid eller omsorgsroller, og videreførte på den erfaringen til positive ressurser, sier hun.

Veksten viste seg også i relasjonene. Veteranene beskrev økt tålmodighet, evne til å lytte og respekt for egne grenser. Innad i fellesskapet ble lojalitet omformet fra plikt til omsorg.

–Likevel lærte flere at det å ta imot støtte er like viktig som å gi den. Denne innsikten representerte en ny form for relasjonell modenhet og ble tatt med videre i familie, arbeid og samfunnsengasjement, sier Kalsnes.

Hun mener at den posttraumatiske veksten som trer frem, ikke handler om å legge det vonde bak seg, men om å integrere erfaringene i en mer hel forståelse av seg selv og andre.

–Fellesskapet fungerer her som katalysator for varig endring: et rom der belastning blir til innsikt og erfaring til livsvisdom, sier hun.

VETERANROLLEN I ENDRING

Veteranrollen har endret seg i takt med samfunnets holdninger og institusjonelle ➡

” - Dersom samfunnet skal legge til rette for vekst etter belastende erfaringer, må støtteordninger speile de verdiene veteranene selv løfter frem: gjensidighet, respekt og tilhørighet.

☒ rammer, mener Kalsnes. –På 1990-tallet var veteranfeltet fragmentert, og mange kom hjem uten oppfølging eller informasjon. I fravær av strukturer ble fellesskapet mellom veteraner en sosial overlevelsesstrategi. Denne perioden var også preget av et sterkt stigma rundt psykisk helse, sier hun. Å vise sårbarhet ble sett som uforenlig med soldatrollen.

De siste tiårene har Forsvaret etablert veteran tjeneste, nasjonale handlingsplaner og systemer for psykososial oppfølging. – Dette representerer et institusjonelt skifte, en utvidelse av anerkjennelsens sfære. Likevel rapporterer mange at presset om å fremstå funksjonelle består, nå som en internalisert forventning.

Likepersonsstøtten får dermed en ny rolle som motkultur til idealet om kontroll. Her kan sårbarhet uttrykkes uten forklaring, og erfaringer bekrefte gjennom deling. Samtidig viser funnene at inngangen til fellesskapet fortsatt kan preges av uformelle normer som ekskluderer dem som ikke føler seg «veteran nok». Utviklingen av veteranrollen må derfor forstås som et samspill mellom institusjonell profesjonalitet og relasjonell praksis, mellom systemets rammer og menneskers behov for tilhørighet, sier Kalsnes.

VEIEN TIL VEKST ER IKKE LINEÆR

Kalsnes sier at veteranenes fortellinger viser at veien fra traume til vekst ikke er lineær, men formes i møtet mellom system og fellesskap, mellom ytre anerkjennelse og indre bekreftelse. Fellesskapet gir et rom der erfaringene kan forstås, deles og integreres i en ny identitet.

–Dersom samfunnet skal legge til rette for vekst etter belastende erfaringer, må støtteordninger speile de verdiene veteranene selv løfter frem: gjensidighet, respekt og tilhørighet. Likepersonsstøtte viser at bedring ikke nødvendigvis oppstår i behandling, men i møte mellom mennesker som forstår hverandre, sier hun.

Studien understreker at likepersonsstøtte ikke bare kompenserer for tidligere mangler i veteranpolitikken, men utgjør en egen form for relasjonell anerkjennelse, en erfarings-basert trygghet som ingen formell struktur fullt ut kan erstatte. –Den minner oss om at mening og styrke ikke alltid springer ut av seier, men av evnen til å dele det som gjør oss menneskelige, avslutter Kalsnes. ●

Over 100 000 nordmenn har deltatt i internasjonale oppdrag.

Er du en av oss? Meld deg inn i NVIO.

På vakt i øst

Fra de norske F-35-flyene som patruljerer polsk luftrom, til luftvern ved Rzeszów og bakkestyrker i Litauen, er Norge del av tre samtidige NATO-operasjoner nær grensen til Ukraina. Det tegner et tydelig bilde av et Norge som bidrar tungt i en av Europas mest spente sikkerhets-situasjoner siden Den kalde krigen.

Norsk F-35 over Polen i forbindelse med Ellisiv Guard, hvor norske F-35 var stasjonert i Poznan og stod på NATO-beredskap for delta i beskyttelsen av polsk luftrom. Foto: Forsvaret

Norske F-35 beskytter Polen mot russiske droner

Norske F-35-fly har siden starten av oktober vært i beredskap i den polske byen Poznan, på Krzesiny flybase, for å beskytte Polen mot droner og missiler.

Natt til 30. oktober var to F-35-fly på vingene i et skarpt oppdrag for første gang i denne deployeringen, etter et stort russisk missilangrep mot vestlige Ukraina.

–Vi er på høy beredskap. Vi er underlagt NATOs kommando og hvis det kommer russiske droner eller kryssermissiler, blir vi sendt i lufta og kan bli beordret til å skyte de ned, sier styrkesjef for den norske F-35-avdelingen Morten Hanche.

Hovedoppdraget er å beskytte polsk luftrom. Det kan arte seg på ulikt vis.

– Vi har jo sett noen grensekrenkelser

allerede, villet eller ikke. Vi er forberedt på å ta hånd om hele spekteret, sier han.

–Når vi går på vakt forbereder vi oss på hva som venter oss i luftrommet. Vi samarbeider tett med etterretnings-elementet og derfor vet vi at det enkelt dager er større sjanse for at noe kan komme til å skje. Det er klart at det setter spiss på tilværelsen når man legger seg og har i bakhodet at man kan komme til å bli vekket. Og de gangene det skjer, så får det opp pulsen litt, og du vet at du har dårlig tid på deg, sier han.

Samtidig øver de systematisk på oppdraget, ➔

–Jeg føler at vi har full kontroll. Situasjonene vi trener på hjemme i det daglige er langt mer komplekse enn det vi møter på her. Det at disse dronene ikke skyter tilbake, gjør at det blir kattens lek med musa. Vi eier de målene her.

MORTEN HANCHE

☒ og helt spesifikt på utfordringene de kan møte i Polen.

–På en måte er det derfor i ferd med å bli rutine – heldigvis. Det bidrar til at vi har overskudd og at vi har med oss hodet, for det er et sammensatt oppdrag, sier Hanche. Han understreker likevel at det fortsatt er en uvant situasjon. Hjemme i Norge driver pilotene stort sett med Air Policing – suverenitetshevdelse.

– Air Policing går sin vante gang slik det har gjort i flere tiår. Vi markerer når russiske fly er i nærheten av grensa vår. De forventer at vi kommer opp og vi forventer det samme. Det er ganske forutsigbart. Man kan mene mye om Russland, men akkurat den delen av naboskapet har vært stabilt lenge. I Polen er det en annen uforutsigbarhet i og med at vi har sett at det har kommet russiske droner over grensa til Polen i flere omganger og i betydelig antall, sier Hanche.

Noe av det han tenker mest på i dette oppdraget er at de fyrer av skarpe missiler over Polen. –Hvis du skal skyte ned en drone er det ikke uproblematisk at det er over et tettbygd område. Vi er godt trent og vi har gode våpen, men de er jo ikke feilfrie. Vi prøver å minimere risikoen for tredjepart, men vi får aldri tatt det ned til null. Når det er angrep i stor skala med mange droner samtidig, blir det mer uoversiktlig og da er det lettere å gjøre feil. Det kan være en krevende situasjon, det er ikke til å komme bort fra, sier han.

I hovedsak er det to typer droner russerne sender ut. Droner som er videreutviklet fra de iranske Shahed-dronene, som Russland nå produserer selv i stort antall. De er utstyrt med et betydelig stridshode og har lang rekkevidde. I tillegg er det en

narrevariant, den såkalte Gerbera-dronen, som kan være både med eller uten sprengstoff. De to dronene ser til forveksling like ut, nesten som en flyvende dorrito-chip.

I en angrepsbølge sender russiske styrker regelmessig ut hundrevis av droner og innimellom disse sender de mer kapable våpen som kryssermissiler. Et kryssermissil er som mini-jetfly, det har lang rekkevidde, det går fort og har et stridshode på mange hundre kilo. Kryssermissilene er vanskeligere for ukrainerne å stoppe og mer ødeleggende hvis det når målet sitt.

Heldigvis kan ikke dronene angripe flyene våre i lufta. Målene er plottet inn på forhånd og de har ingen sensorer eller lignende som

gjør at de kan lokalisere fly eller endre mål underveis.

–Jeg føler at vi har full kontroll. Situasjonene vi trener på hjemme i det daglige er langt mer komplekse enn det vi møter på her. Det at disse dronene ikke skyter tilbake, gjør at det blir kattens lek med musa. Vi eier de målene her, sier han.

–Forhåndsprogrammerte maskiner som bare følger en rute, det er ganske enkelt. Det er mye vanskeligere å sloss mot et annet kampfly med en person på innsiden, som tar smarte valg og reagerer på det du gjør. Da er vi på et helt annet nivå, men det er det vi trener på hjemme. Så det er relativt enkelt for oss dette oppdraget her, sier Hanche.

Han mener at det å ha vært i skarpe

oppdrag er god lærdom. – For det første blir det litt avmystifisert. For det andre gir det mestring. Og mestring er bra, da trives folk på jobb. Og det er kanskje litt paradoksalt, men hvis du snakker med de flyverne som skjøt ned dronene i slutten av oktober, så var nok det for dem personlig en opptur. Det betyr ikke at de er på jakt etter tredje verdenskrig, men kan heller sammenlignes med at hvis du er idrettsutøver og trener og trener, men aldri får gå et løp eller spilt en kamp, så kan det være utilfredsstillende å aldri få testet kapasiteten. Det er spennende å finne ut hvordan vi håndterer en skarp situasjon, å vite at det fikser vi også. Du får bekreftet at det du gjør er riktig og det du har gjort frem til nå er riktig, sier han. ➔

Morten Hanche
tilbake på
bakken.
Foto: Forsvaret

Baseforsvars-
bataljonen på Ørland
flystasjon sto i to
måneder vakt for
nederlandske F-35 i
Polen. Soldatene blir
hedret med medalje
for innsatsen sin.
Brigader Kenneth
Øvland og forsvars-
minister Tore O.
Sandvik sto for
medaljeutdelingen.

☞ Han mener det er flere ting ved oppdraget som gjør det unikt.

–Jeg tror ikke det er noen oppdrag i nyere tid som kan sammenlignes med dette. Norge har vært med på å bruke bomber på vegne av Vesten tidligere, men dette kommer mye nærmere rent geopolitisk. Nå handler det mer om NATOs troverdighet som allianse, og at Europa stiller opp for NATO. Så jeg mener det er vesentlig annerledes, for det handler mer direkte om norsk sikkerhetspolitikk. Av den grunn føles det som et veldig meningsfullt oppdrag. Og med F-35 har vi et veldig godt verktøy for å løse akkurat dette oppdraget. De måltypene vi har er litt vriene å finne og F-35 er godt egnet for å gjøre den jobben. Det føles nyttig og viktig at vi er her, sier han.

Det tette samarbeide de har med andre NATO-land, og spesielt med Nederland, er noe han mener Luftforsvaret kommer til å

dra nytte av også i fremtiden.

–At vi har F-35 binder Norge tettere til noen NATO-land. Logistikken rundt et kampfly er stor, men når vi samarbeider med et land som Nederland, så blir det mindre tungt. Det å tenke langsiktig rundt hvilke partnere vi jobber med er viktig, sier han.

I desember drar bidraget hjem, i år blir det julefeiring i Norge. –Det mest krevende er nok tid borte hjemmefra. Det er mange her som er i en tidlig fase med partner eller små barn. Så tid borte hjemmefra, det tror jeg er tungt for mange. Dette er folk som har vært mye borte over flere år. Det er andre gangen vi er i Polen på under et år, og i tillegg har vi hatt en måneds deployering til USA, som mange av de som er her nå også var med på. Det er nok den største slitasten. Vi klemmer ganske mye ut av denne organisasjonen. Vi er ikke en så stor gjeng, sier han. ●

Norge tok over luftvernbidraget ved Rzeszów–Jasionka i desember 2024, da om lag hundre norske soldater ble deployert sammen med NASAMS-luftvern-systemer og støtte fra F-35.

” Dette er første gang en nasjon står for vakholdet til en annen nasjons F-35 jagerfly i en skarp operasjon.

Norges luftvern- bidrag i Polen

Oppdraget omfatter overvåking av luftrommet, sikring av infrastrukturen i området og koordinering med allierte styrker for å ivareta flyplassens operative sikkerhet. Styrken består av personell som har skrevet kontrakt rett fra førstegangstjeneste. Det produseres med andre ord meget unge veteraner fra Luftforsvarets styrkebidrag.

Nederland overtok det norske F-35-jagerflybidraget fra august til oktober 2025, som en del av NATO IAMD (Integrated Air and Missile Defence). Hensikten var å sikre polsk luftrom fra russiske droner, missiler og fly som enten hadde til hensikt, eller ved systemsvikt kunne komme over til Polen fra Ukraina. Med i bidraget var norske vaktstyrker fra 132-luftving baseforsvarsbataljon på Ørland som sto for vakholdet. Dette er første gang en nasjon står for vakholdet til en annen nasjons F-35 jagerfly i en skarp operasjon.

–I troppen jeg reiste ned med, var det soldater jeg sammen med min troppssersjant og lagførere har trent og ledet gjennom sin førstegangstjeneste. Soldatene har grunnutdanning som vaktssoldater, og er en ressurs som kan deployere der hvor Luftforsvaret har behov. Soldatene har jeg opplevd som modne og motiverte, og de har igjennom sin førstegangstjeneste vist gode holdninger og en god evne til å ta til seg ferdigheter, mye takket være sine lagførere, sier Kenneth Karlsen, troppssjef, 132-Luftving baseforsvarsbataljon. Karlsen forteller at selv om de var i Polen for å løse et skarpt oppdrag fikk de lite inntrykk lokalt av nærheten til krigen. –Det var først og fremst gjennom mediebildet vi fikk inntrykk av at dette et land som har et naboland i krig. Bidraget vårt fikk også en god del oppmerksomhet av den polske staten og media, spesielt i etterkant av nedskytingen av russiske droner 10. september, sier han. 🇳🇴

Styrken består av personell som har skrevet kontrakt rett fra førstegangstjeneste. Det produseres med andre ord meget unge veteraner fra Luftforsvarets styrkebidrag.

☒ Natt til 10. september krysset over ti russiske droner den polske grensen. I luften var det nederlandske F-35 jagerfly fra detasjementet, som fikk skutt ned flere av dronene.

–I etterkant av hendelsen var det først og fremst mange spørsmål fra de hjemme, som bidro til noe usikkerhet. Spørsmålene de hadde, som vi nødvendigvis ikke hadde noe svar på der og da, skapte igjen spørsmål i troppen om «hva nå?». For oss som vaktstyrker endret ikke grensekrenkelsene arbeidsoppgavene, men gjorde oss ekstra skjerpet og årvåkne. I tillegg ga det oss en ekstra stolthetsfølelse om viktigheten av det vi deltar på.

Soldatene utførte en meget god jobb. De opplevde oppdraget som både spennende og meningsfylt, sier Karlsen.

På mange måter opplevde han oppdragsløsningen som rutine. Troppen har i løpet av soldatenes førstegangstjeneste løst flere skarpe vaktoppdrag i inn- og utland, men ikke et oppdrag med et så alvorlig bakteppe.

I og med at troppen løser oppdrag 24 timer i døgnet er det utfordrende å få samlet troppen for å gi felles informasjon, og gi de en arena for å ta opp det de ønsker med troppsledelsen. Det blir mye ledelse gjennom lagførerne. –Når oppdraget går døgnet rundt, blir

Kenneth Karlsen og NVIOs forbundssekretær Per Olav Vaagland etter medaljeseremoni på Gardermoen militære flyplass i høst.

vaktbytter en viktig arena for å få sett alle soldatene og spredd informasjon, sier Karlsen.

–Det positive ved å deployere med en slik tropp er at troppsbefalet og jeg har blitt meget godt kjent med soldatene det siste året. Vi hadde god oversikt over troppens styrker og svakheter, og relasjonene i lag og i tropp var allerede etablert. Det anser jeg som en viktig forutsetning for å kunne løse skarpe oppdrag på en god måte, sier han. ●

Operasjon Ellisiv Shield

Som medlem av NATO og en aktiv bidragsyter til internasjonal sikkerhetspolitikk har Norge de siste årene deltatt i en rekke operasjoner for å styrke kollektivt forsvar, avskrekking og støtte Ukraina. Tre sentrale bidrag er Operasjon Ellisiv Shield, et norsk luftvernbidrag i Polen, enhanced Forward Presence (eFP), NATOs forsterkede fremskutte nærvær i Baltikum. Begge operasjonene representerer ulike, men komplementære former for norsk militært engasjement i Europa.

Norge tok over luftvernbidraget ved Rzeszów–Jasionka i desember 2024, da om lag hundre norske soldater ble deployert sammen med NASAMS-luftvernssystemer og støtte fra F-35. Oppdraget omfatter overvåking av luftrommet, sikring av infrastrukturen i området og koordinering med allierte styrker for å ivareta flyplassens operative sikkerhet.

Fakta

Operasjon Ellisiv Shield utgjør en norsk underoperasjon innenfor Operasjon Ellisiv, som igjen inngår i det norske Nansen-programmet – en flerårig nasjonal ramme for støtte til Ukraina. Oppdraget innebærer at Norge har ansvar for luftvernbeskyttelse av Rzeszów–Jasionka, en flyplass sørøst i Polen, og et sentralt logistikk-knutepunkt for transport av materiell, humanitær bistand og militær støtte til Ukraina.

Operasjonen markerer en konkret norsk innsats for å beskytte et nøkkelpunkt i den vestlige støttestrukturen til Ukraina. Ellisiv Shield er en løpende, roterende operasjon, og bidraget videreføres gjennom 2025 uten offentliggjort slutt dato. Det er verdt å merke seg at denne styrken består av personell som har skrevet kontrakt rett fra førstegangstjeneste.

Norges hær- bidrag i Litauen

Per 2025 består det norske bidraget til enhanced Forward Presence i Litauen av om lag 150 soldater, som regel av en mekanisert kompanistridsgruppe, stabspersonell i den nederlandsk-ledede multinasjonale bataljonsstridsgruppen (MNBG), samt et nasjonalt støtteelement (NSE).

Styrkestørrelse og sammensetning justeres fortløpende etter sikkerhets-situasjonen i Europa og politiske beslutninger i Norge. Bidraget forventes videreført i overskuelig framtid.

eFP ble etablert i 2017 etter at de baltiske landene og Polen hadde anmodet om

NATOs tilstedeværelse for å etablere en terskel mot naboen i øst, da en fryktet at det som skjedde på Krim og i Ukraina for øvrig fra 2014, bare var starten. Dette ble vedtatt av NATO, og det er nå slike avdelinger i alle de baltiske stater, Polen, Bulgaria, Romania, Slovakia og Ungarn. ■

Fra venstre:
Njål Kjølholdt-
Gustavsen (SIOPS),
Tore Schjenken, sjef
NSE i eFP 16 og
Per Olav Vaagland
(NVIO)

–Oppdraget i Litauen blir således annerledes enn mange av de andre misjonene Forsvaret har sendt personell til i de siste 30 år. Følelsen av fysisk trussel var lav, men det er fortsatt krig i Ukraina og oppdraget følte derfor som meget meningsfylt, sier Tore Schjenken, som tjenestegjorde som sjef for NSE i enhanced Forward Presence 16 (eFP16) i Litauen fra juli 2024 til januar 2025.

Han forteller at tjenesten var preget av høy aktivitet for å demonstrere NATOs vilje og evne til å stå sammen med Litauen og ta opp kampen dersom det krevdes.

–Situasjonen i Litauen var preget av strenge sikkerhetstiltak, da etterretnings-trusselen var vurdert til høy. Litauere flest snakket ikke om «hvis krigen kommer», men

heller «når krigen kommer», og hadde således et helt annet forhold til situasjonen enn det vi opplever her hjemme i Norge, sier Schjenken.

Det norske kompaniet kom i all hovedsak fra Telemark bataljon, men med innslag fra de fleste avdelinger i Brigade Nord. –Dette gjorde nok at personellet hadde mer erfaring enn det en ellers sender til Litauen. Kompaniet imponerte i MNBG fra dag en, ved å umiddelbart gjennomføre komplekse operasjoner i mørket, noe de øvrige nasjonene ikke gjorde. Det var mang en utenlandsk offiser som skulle ønske de kunne operere slik vår avdeling gjorde, og de høstet mye skryt. Vi blir jo alle stolt av det disse guttene og jentene fikk til, sier han. ●

Fakta

enhanced Forward Presence (eFP)

NATOs Enhanced Forward Presence (eFP) ble etablert i 2016 som et kollektivt tiltak for å styrke alliansens avskrekking og forsvarsevne i de baltiske statene og Polen. Norge har deltatt kontinuerlig siden 2017, med hærstyrker som del av den tysk-ledede multinasjonale bataljonsstridsgruppen stasjonert i Rukla, Litauen.

Formålet med eFP er å vise alliert samhold og vilje til å forsvare medlemsland mot potensiell aggresjon, gjennom tilstedeværelse av integrerte styrker fra flere nasjoner.

Det norske bidraget har variert i omfang over tid, men har typisk bestått av et mekanisert kompani rekruttert fra Telemark bataljon og andre enheter i Brigade Nord, samt et nasjonalt støtteelement (NSE). Bidraget inkluderer støtteelementer innen ingeniør-, samband-, logistikk- og ildledelseskapasiteter. Avhengig av rotasjon har norske styrker hatt tilgang til CV90 stormpanservogner og Leopard 2 stridsvogner, som gir høy mobilitet og slagkraft i felt.

Norske soldater deltar i felles øvelser og daglige operasjoner med allierte fra blant annet Tyskland, Nederland, Belgia, Tsjekkia og vertsnasjonen Litauen. Denne samtreeningen er avgjørende for å sikre interoperabilitet og styrke NATOs samlede reaksjonsevne.

ORGANISASJONSNYTT S.43-51

- DAMEWEEKEND
- PÅ BESØK HOS BULGARSK VETERANFORENING

Dameweekend:

Gode samtaler, aktiviteter, samhold og faglig påfyll

14. – 16. november møttes nærmere 60 kvinnelige veteraner på Forsvarets veteransenter for en helg med sosialt samvær, viktige samtaler og faglig innhold.

Tidligere kvinneinspektør Elisabeth Westeng, Berit Oversen, Britt T. B. Brestrup og Kristin Lund snakket fredag om sine utfordringer og seire. Det åpnet for mange historier og gode refleksjoner i gruppa.

–Jeg ble beordra til å være kvinneinspektør, og jeg var passe sur. Jeg følte at det ikke var karrierebyggende, men så viste det seg å være veldig lærerikt og veldig nyttig. Det viktigste for meg var familiepolitikken. Jeg holdt et foredrag i Oslo Militære Samfund i 1989 med tittelen «Fremtidens offiser: et menneske uten familie». Det er kanskje fortsatt en tittel som kan brukes, sa Berit Ovesen.

Fredag delte også sjefssersjant ved veteransenteret Tommy Tomteberget

ut medaljer, erkjennelser og Forsvarets veteransenters coin.

Lørdag morgen våget flere friskuser seg ned for et bad i Bæreiavannet i minusgrader. Noen benyttet muligheten til et varmere bad i bassenget. Stepanie Saxlund fra Yoga Strong inviterte til yoga på morgenkvisten.

Resten av dagen bød også på aktiviteter i form av lagkonkurranse i regi av Norges Lotteforbund. Det ble skutt, kastet, løpt, kneppet og konkurrert i å ta på gassmaske.

Lottene arrangerte lagkonkurranse.

Aktivitetene ble avsluttet med en roligere stund rundt bålpanna. Etter en lang og kald dag utendørs, var det duket for festmiddag. Sjef Forsvarsstaben Ingrid Gjerde holdt tale.

–Jeg besøkte Ukraina for tre uker siden, og har mange sterke minner derfra. Et av dem var i Kharkiv ved frontlinjen, da vi besøkte et brigadehovedkvarter, og hvis ingen hadde fortalt meg at det var et brigadehovedkvarter, så hadde jeg trodd at det var en «Gathering» – en spillmesse. Det var det helt andre kategorier mennesker enn det jeg har sett i et brigadehovedkvarter, og med alle skjermene og måten de satt og jobbet på, det så det nesten ut som de satt og gamet, men i virkeligheten handler det om droner. Det er en helt annen form for krigføring. Det det forteller meg er behovet for mangfold i operasjonene våre – et bredt mangfold med ulike mennesketyper og ulik kompetanse. Krigen er i endring. Vi har alltid trengt ➔

”
Det det forteller meg er behovet for mangfold i operasjonene våre – et bredt mangfold med ulike mennesketyper og ulik kompetanse. Krigen er i endring. Vi har alltid trengt mangfoldet, men jeg tror vi trenger det i dag mer enn noen gang.

INGRID GJERDE

Fra venstre: Orlogskaptein Elisabeth Westeng, tidligere kvinneinspektør for Sjøforsvaret, oberst Berit Ovesen, tidligere kvinneinspektør for Luftforsvaret, oberst Britt Brestrup, tidligere kvinneinspektør for Hæren og generalmajor Kristin Lund, tidligere kvinneinspektør for Heimevernet.

Medaljeutdeling.

« mangfoldet, men jeg tror vi trenger det i dag mer enn noen gang, sa Gjerde.

I peisestua etter middagen var det klart for kåring av vinnerlaget etter dagens lagkonkurranser og sosialt samvær. –Jeg vet ikke om dere husker at dere har møtt meg, men jeg

husker veldig godt de støttende kommentarene jeg fikk fra noen av dere mer erfarne kvinnelige forsvarsansatte da jeg var ganske ny i Forsvaret. Det var bare i forbifarten, men den støtten betydde så mye og er en av grunnene til at jeg har valgt å satse på Forsvaret som karrierevei, sa en av

deltakerne.

Søndag var det kvinner i motstandsarbeidet som sto i fokus. Britt T. B. Brestrup holdt foredrag om boken sin «Usynlig i krig og fred. Motstandskvinnen Solveig Lystad.» Redaktør Hege Kofstad holdt foredrag om sin bok «Grenselosene».

Helgen ble rundet av med en workshop, hvor det blant annet ble diskutert hvordan vi kan ivareta kvinnelige veteraner, og om det er forskjell på kvinnelige og mannlige veteraners behov for ivaretagelse. –Svarene vi fikk under workshopen er noe vi kommer til å jobbe helt konkret med fremover og omsette i tiltak, sier kameratstøtteansvarlig i NVIO, Anita Talåsen Granli.

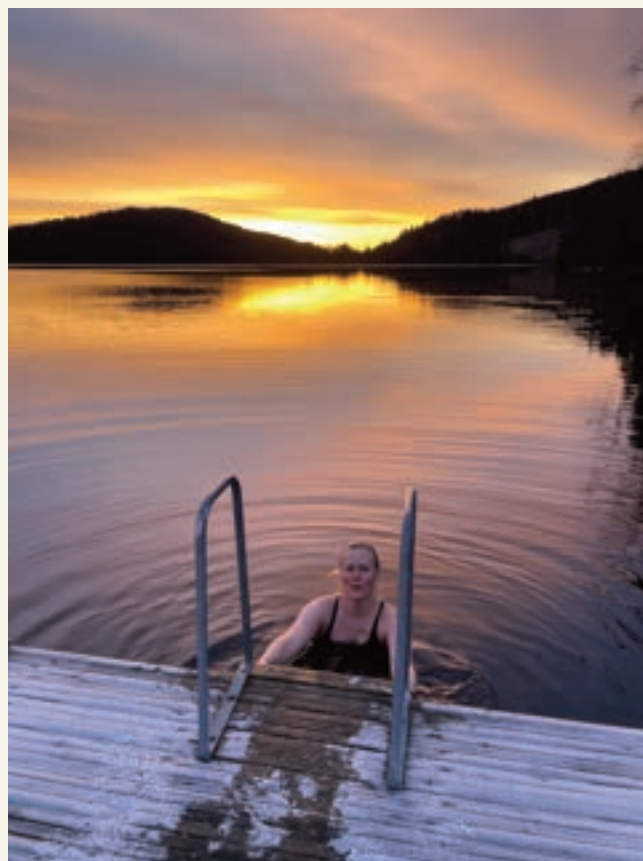
– Takk for alle gode samtaler, all refleksjon, aktiviteter, samhold og faglig påfyll. Takk til alle dere som tok dere tid til å komme og dele helgen med oss. Og til dere som ville komme, men ikke kunne eller ikke fikk plass - det kommer flere muligheter. Vi gleder oss allerede! avsluttet Patricia Flakstad.

Sjef forsvarsstaben Ingrid Gjerde holdt tale under festmiddagen.

Vinnerlaget fra lagkonkurransen.

Marianne Johannessen tar morgenbad i minusgrader, men vakrere blir det neppe.

Lagkonkurranse: Tone Andersen var kjapt på med gassmaska.

På besøk hos bulgarsk veteranforening

Leder av NVIO avd. Eiker, Ronny Steen, og styremedlem og kameratstøtteleder, Bjørn Larsen, ønskes velkommen til flybasen i Balchik av basesjef og vaktkommandør på basen.

NVIO AVD. EIKER

I oktober var NVIO avd. Eiker invitert til Foreningen for offiserer og sersjanter «Balchik», for å delta på årets markering av det bulgarske luftforsvarets dag.

I år var det 113. gangen dagen ble markert, denne gang med en seremoni ved minnesmerket over falne piloter på flybasen i Balchik, Bulgaria.

Pilotene har opp gjennom historien mistet livet under testflygninger og utviklingen av det bulgarske luftforsvaret.

–Som representanter fra NVIO ble vi tatt imot på særdeles ærefult vis.

Dagen markeres på en høytidelig måte av veteraner og skolebarn. Her møter historien fremtiden i ærbødighet, takknemlighet og troen på fremtiden, sier Bjørn Larsen, kameratstøtteleder i NVIO avd. Eiker. Tilstede var representanter fra fire veteranorganisasjoner. Foreningen for offiserer og sersjanter Balchik fra Bulgaria, Liga Maiștrilor Militari Mangalia De Marine og Asociatiei Cadrelor Militare in Rezervas i Retragedere, begge fra Romania og NVIO avd. Eiker fra Norge.

Etter seremonien gikk turen innom vertsforeningens lokaler i Balchik.

–Her fikk vi en omvisning og innføring i foreningens historie og veteranarbeid. Praten satt løst og vi utvekslet erfaringer og visjoner i

måten vi jobber på for å drive veteranarbeid, sier Larsen.

Videre gikk turen tilbake til hotellet, hvor alle veteranorganisasjonene for anledningen var samlet under oppholdet, for bankett. Banketten ble åpnet av skolebarna som fremførte historiske begivenheter i anledning dagen.

Det ble undertegnet samarbeidsavtaler mellom veteranforeninger, taler og gaveoverrekkelse fra de forskjellige organisasjonene. Etter den offisielle delen var over, ble det servert middag og kulturelle innslag i form av tradisjonell dans og forbrødring på tvers av organisasjoner og nasjonaliteter.

–Vi ønsker å dele denne begivenhetsrike og ærefulle opplevelsen både for

Skolebarn kledd opp i historiske bulgarske uniformer for å hedre pilotene.

å hedre våre veteranbrødre i Bulgaria på deres historiske dag, og for å formidle viktigheten med å drive veteranarbeid både på lokalt og internasjonalt nivå. –Veteraner er i en særstilling på grunn av sine erfaringer fra aktiv tjeneste, kanskje spesielt fra væpnede konflikter, til å drive toleransefremmende og fredsbyggende arbeid på tvers av samfunnslag og landegrenser. Det ligger i enhver veterans gjerning og hjerte å kunne bidra til arbeid mot eskalering av konflikter og stridigheter i verden. Kanskje spesielt nå i en krevende tid, sier leder i NVIO avd. Eiker, Ronny Vidar Steen. De to veteranene ønsker å takke de som har gjort opplevelsen mulig. –Takk til Foreningen for offiserer og sersjanter Balchik for invitasjonen og gjestfriheten som ble vist oss under dette besøket og takk til NVIO og Øvre Eiker Kommune for gavene som vi kunne overrekke til våre bulgarske

veteranvenner og for muligheten til å kunne få drive med veteranarbeid. Spesiell takk til oberst Ivan Apostolov og Lidia Ivanova Myhre som har gjort

det mulig å etablere så nært og godt samarbeid med Foreningen for offiserer og sersjanter Balchi, avslutter Steen.

Overrekkeelse av gaver fra Liga Maiștrilor Militari Mangalia De Marin ved Mircea Barbu.

FORBUNDSSTYRET 2025-2027

President
Ole Asbjørn Fauske
Tlf: 916 18 464
ofauske@yahoo.no

Visepresident
Trude Marie Nilsen
Tlf: 905 68 240
trudemarie.nilsen@redcross.no

Styremedlemmer:
Sven-Kristian Løvteit
Tlf.: 990 94 408
lotveit68@yahoo.no

Gjermund Hagesæter
Tlf: 934 20 679
ghagesaeter@gmail.com

Jon Kenneth Hytten
Tlf.: 901 54 855
jo-hytte@online.no

Roy Johnsen
Tlf.: 911 56 226
royorg03@gmail.com

Rune Meier
Tlf: 934 80 414
rune.meier@gmail.com

Vararepresentanter:
Gunnar Langen Schanke
Tlf: 901 14 015

Adnan Helja
Tlf: 909 98 2291

Øyvind Moldestad
Tlf: 901 53 092

Even Moen
Tlf: 908 89 891

Frank Ove Eriksen
Tlf: 916 27 155

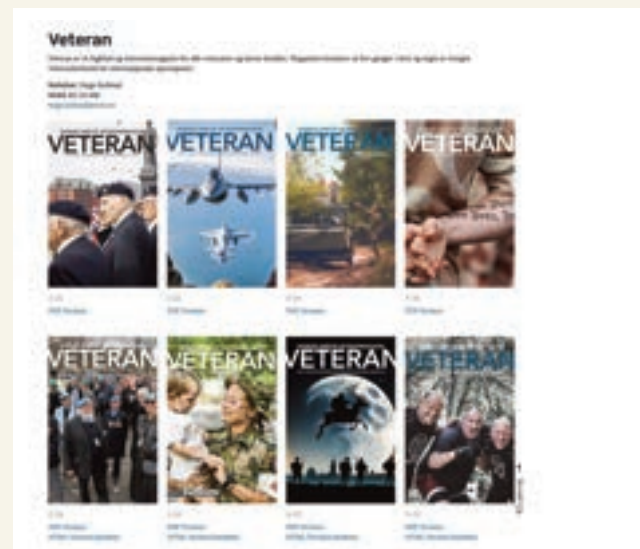

Husk
Kameratstøtte-
telefonen:
800 48 500

Les Veteran digitalt

NVIO har samlet noen av de mest interessante artiklene fra Veteran på Veteranmagasinet.no.

Her kan du også lese hele bladet digitalt, med spennende ekstramateriale som flere bilder, videoer og lydfiler.

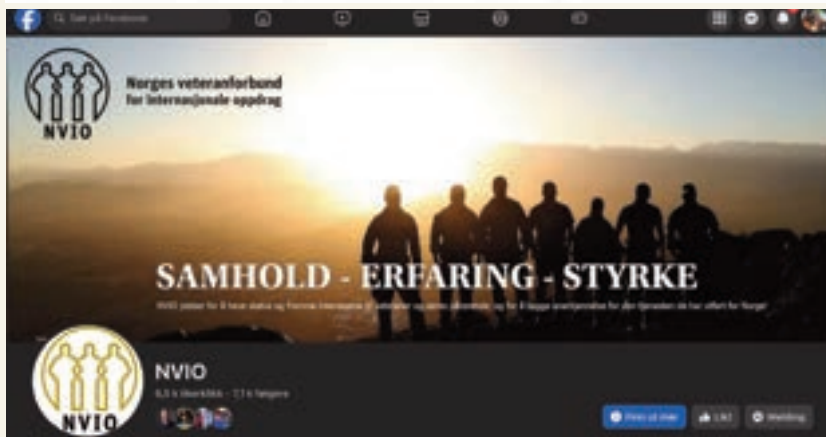
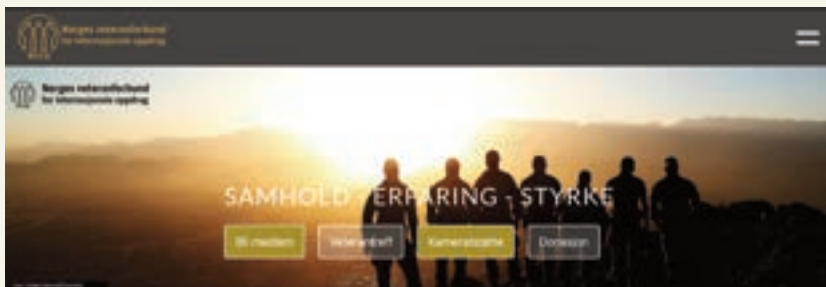
Følg oss på sosiale medier: Facebook, Instagram, Twitter, Snap og LinkedIn

@norges_veteranforbund

nvio.no

Forbundets høye beskytter:
Hans Majestet
Kong Harald V

Norges veteranforbund for internasjonale oppdrag

Sekretariatet:
NVIO, bygning 60
P. B. 1550 Sentrum
0015 Oslo
Telefon 940 12 200
post@nvio.no

Forbundets hjemmeside:
www.nvio.no

Bankgiro 5082.07.40278
Org.nr. 971 245 433
BIC: DNB ANOKK XXX
IBAN: NO 4850820740278

Generalsekretær:
Bjørn Robert Dahl
Mobil: 990 96 913
brdahl@nvio.no

Forbundssekretær:
Per Olav Vaagland
Mobil: 970 48 999
povaagland@nvio.no

Redaktør:
Hege Kofstad
Mobil: 412 33 448
hege.kofstad@nvio.no

Kommunikasjonsrådgiver:
Siri Jørgensen (permisjon)
Mobil: 934 00 624
siri@nvio.no

Controller:
Patricia B. Flakstad
Mobil: 920 86 701
patricia.flakstad@nvio.no

Kameratstøtteansvarlig:
Anita Talåsen Granli
Mobil: 920 38 194
anita.granli@nvio.no

**Husk å melde
adresseforandring
til NVIO**

Returadresse: P.B. 1550 Sentrum, 0015 Oslo

Stiftelsen Veteranhjelp

Bilde: @instagramanders (Anders Nilsen)

VETERANER HJELPER VETERANER

Stiftelsen Veteranhjelp er opprettet for å kunne gi øyeblikkelig økonomisk hjelp til veteraner og nærmeste familie som befinner seg i en prekær økonomisk situasjon. Vi har allerede hjulpet mange, men er avhengig av bidrag for å hjelpe flere veteraner.

Støtt oss med valgfritt beløp til konto nr. 7058 31 07302

Vipps kan også benyttes: 25550

